

УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ ЗА ПРИВРЕДУ И ПРАВОСУЂЕ У НОВОМ САДУ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ ПОД НАЗИВОМ:

АКРЕДИТИВ КАО УСЛУЖНИ БАНКАРСКИ ПОСаО

мастер правник Игор Прокоповић

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовео комисију:

Наставно-научно веће Факултета је на седници одржаној 9.5.2022. године, донело је одлуку о Формирању комисије за писање Извештаја о оцени докторске дисертације под називом „Акредитив као услужни банкарски посао“, кандидата Игора Прокоповића.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. **Проф. др Владимир Козар**, редовни професор Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду – *председник Комисије*
2. **Проф др. Предраг Мирковић**, ванредни професор Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду – *ментор*
3. **Проф. др Маја Ковачевић**, ванредни професор Факултета за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду – *члан Комисије*

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. **Име, име једног родитеља, презиме:** Игор, Зоран, Прокоповић
2. **Датум рођења, општина, Република:** 31.01.1981, Ниш, Република Србија
3. **Претходно стечено звање (датум и место одбране):** 13.06.2005. године, Правни факултет, Универзитет у Нишу
4. **Научна, односно уметничка област из које је претходно стечено звање:**

Научна област: Правне науке, мастер правник

5. Приказ стручних, научних, односно уметничких, радова (по категоријама):
1. Прокоповић, И., Суботин, М. (2016). Финансијски лизинг у Републици Србији и земљама Европске уније, Европско законодавство, вол. 15, бр.56-57, стр. 228-246. М51
  2. Мирковић, П., Прокоповић, И. (2021). Утицај COVID-19 на привреду и ефекти економски мера Владе Републике Србије, Зборник радова XVIII међународног научног скупта Правнички дани „Проф. др Славко Царић“, стр.254-266. ИСБН 978-86-86121-45-5. М31
  3. Мирковић, П., Прокоповић, И. (2022). Правни односи између субјеката у акредитиву са освртом на улогу и значај банака у структури финансијског сектора у Србији. Право – теорија и пракса, IN PRINT М51

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација кандидата је написана на 269 страна. Укупан број коришћених извора прелази број од 90 извора научне, стручне и друге грађе. Поред тога, значајно су коришћени и релевантни извори из домена законске регулативе. Садржај докторске дисертације је наведене у наставку извештаја.

САДРЖАЈ

1. УВОД

- 1.1. ОСНОВНЕ УВОДНЕ НАПОМЕНЕ
- 1.2. ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА
- 1.3. ЗНАЧАЈ И МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА
- 1.4. СТРУКТУРА РАДА И ТЕМАТСКЕ ЦЕЛИНЕ
- 1.5. ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА

2. ПОЈАМ, НАЧЕЛА И ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ АКРЕДИТИВА

- 2.1. ПОЈАМ И ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРАВНОГ ПОСЛА АКРЕДИТИВА
- 2.2. УЛОГА И ЗНАЧАЈ АКРЕДИТИВА
- 2.3. СВРХА И НАЧЕЛА АКРЕДИТИВНОГ ПОСЛОВАЊА
  - 2.3.1. Начело самосталности (независности) документарног акредитива у односу на основни посао
  - 2.3.2. Начело самосталности и независности односа између учесника у документарном акредитиву
  - 2.3.3. Начело пословања документима, а не робом
  - 2.3.4. Начело „строге саобразности“ са правилима тумачења

3. ИЗВОРИ И ИСТОРИЈСКИ ОСВРТ НА РАЗВОЈ АКРЕДИТИВА

- 3.1. ИЗВОРИ ПРАВА КОД АКРЕДИТИВНОГ ПОСЛОВАЊА
  - 3.1.1. Национални извори права
  - 3.1.2. Међународни извори права
- 3.2. ИСТОРИЈСКИ ОСВРТ НА РАЗВОЈ АКРЕДИТИВА

4. ПРАВНИ ОДНОСИ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ АКРЕДИТИВА

- 4.1. СУБЈЕКТИ У АКРЕДИТИВНОМ ПОСЛУ
- 4.2. ПРАВНА ПРИРОДА АКРЕДИТИВА
- 4.3. ПРАВНИ ОДНОСИ ИЗМЕЂУ СУБЈЕКТАТА
  - 4.3.1. Правни однос између налогодавца и акредитивне банке
  - 4.3.2. Правни однос између налогодавца и корисника акредитива
  - 4.3.3. Правни однос између акредитивне банке и корисника акредитива
  - 4.3.4. Правни односи између банака које учествују у акредитивном пословању
  - 4.3.5. Правни однос између коресподентне банке и корисника акредитива
- 4.4. ФУНКЦИОНИСАЊЕ АКРЕДИТИВА
  - 4.4.1. Рокови и начини плаћања у акредитивном послу
  - 4.4.2. Ток акредитивног посла
  - 4.4.3. Пример и анализа предмета из праксе, налог за отварање акредитива
- 4.5. АКРЕДИТИВНА ДОКУМЕНТА
- 4.6. РИЗИЦИ У АКРЕДИТИВНОМ ПОСЛУ
- 4.7. ОДГОВОРНОСТ АКРЕДИТИВНЕ БАНКЕ
- 4.8. ПРЕСТАНАК АКРЕДИТИВА

5. ВРСТЕ АКРЕДИТИВА

- 5.1. ОБИЧНИ (НЕУСЛОВЉЕНИ) АКРЕДИТИВ
  - 5.1.1. Кредитно писмо
  - 5.1.2. Лични акредитив
  - 5.1.3. Перманентни акредитив
  - 5.1.4. Буџетски акредитив
- 5.2. ДОКУМЕНТАРНИ (УСЛОВЉЕНИ) АКРЕДИТИВ
  - 5.2.1. Опозиви и неопозиви акредитиви
  - 5.2.2. Преносиви и непреносиви акредитиви
  - 5.2.3. Потврђени и непотврђени акредитиви
  - 5.2.4. Готовински, акцептациони и откупни (негоцијациони) акредитиви / плаћање акредитива по виђењу и одложено плаћање
  - 5.2.5. Покривени и непокривени акредитив
  - 5.2.6. Одлазећи (ностро) и долазећи (лоро) акредитиви
  - 5.2.7. Обичан (једностранни, једнократни) и ротативни (револвинг) акредитив
  - 5.2.8. Back-to-back акредитив / подакредитив
  - 5.2.9. Електронски акредитив
  - 5.2.10. Друге врсте акредитива
  - 5.2.11. Међународни трговачки термини - INCOTERMS паритети

6. ОДНОС АКРЕДИТИВА СА ДРУГИМ ОБЛИЦИМА ПЛАЋАЊА И ОБЕЗБЕЂЕЊА

- 6.1. ДОКУМЕНТАРНИ АКРЕДИТИВ И БАНКАРСКА ГАРАНЦИЈА

6.2. ДОКУМЕНТАРНИ АКРЕДИТИВ И ДОКУМЕНТАРНИ ИНКАСО

6.3. ДОКУМЕНТАРНИ АКРЕДИТИВ И БАНКАРСКА ДОЗНАКА

7. ИСТРАЖИВАЧКИ ДЕО

7.1. СТАТИСТИЧКИ ПОКАЗАТЕЉИ ПРИМЕНЕ АКРЕДИТИВА НА СВЕТСКОМ НИВОУ

7.2. ТРЕНД ПРИМЕНЕ АКРЕДИТИВА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

8. ЗАКЉУЧАК

9. ЛИТЕРАТУРА

КЊИГЕ И ЧЛАНЦИ

НАЦИОНАЛНИ И МЕЂУНАРОДНИ ПРОПИСИ

Интернет извори

На основу софтверске провере аутентичности текста преко iThenticate, добијени резултат јесте 10%, што је у оквирима прихтљивих параметара.

Similarity Index

10%

Akreditiv kao uslužni bankarski posao

By: Igor Proković

As of: May 23, 2022 12:14:37 PM

61,318 words - 205 matches - 1 source

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу правилно постављеног предмета истраживања рада од стране кандидата, уз адекватно дефинисане циљеве истраживања, односно постављене хипотезе, сви аспекти спроведеног истраживања јесу саобразни са основним постулатима самог концепта истраживања. Рад је конципиран на спроведеном теоријском и емпиријском истраживању. Теоријско истраживање јесте обухватило више сегмената рада.

У уводном делу кандидат је дао основне уводне напомене, указао на предмет и циљ рада, као и значај и методе истраживања, и дефинисао структуру рада и поставио хипотезе истраживања.

Карактеристичне глобалне тенденције манифестоване кроз процесе глобализације светске, регионалне и локалне економије и пословања, експанзивног развоја информационо – комуникационих технологија, затим континуираног унапређења реализације пословних активности (како у смислу брзине обављања активности, броја учесника укључених у процес обављања активности, тако и у смислу опредељујуће структуре појединих оперативних радњи које треба предузети), у значајној мери утичу на регионалне и националне начине пословања, привредна кретања, економске билансе, као и на конкурентске позиције на светском тржишту знања и капитала.

Такође, утицај економске политике, начелних пословних концепата, токова и тржишних механизма на глобалном и регионалном нивоу, примаран је за националне привреде и економске токове, али и за појединачне пословне субјекте, чији је интерес у основи, испуњавање обавеза преузетих на основу закључења уговора од стране пословних субјеката са којима остварују одређену пословну сарадњу.

Ово је веома значајно питање, па је сходно његовом значају последњих деценија дошло до

неминовног и преко потребног унапређења обезбеђења испуњења обавеза преузетих на основу закључених уговора, као и посредовања у реализацији конкретних пословних активности, нарочито у области пословних активности које због извесних околности (послови великих вредности, пословање са иностранством, сложеност у реализацији конкретног посла, као и други послови који са собом носе одређене ризичне или компликоване конститутивне елементе или параметре), надмашују стандарде у пословању који су део свакодневних активности пословних субјеката.

Имајући у виду уводне поставке, тема акредитива као услужног банкарског посла је изузетно актуелна, научно и друштвено оправдана, и значајна за унутрашњи и спољнотрговински платни промет.

Циљеви рада, односно циљеви истраживања у раду, одређени су у складу са предметом истраживања, па се сходно томе може одредити општи циљ и неколико посебних циљева.

Општи циљ истраживања и раду јесте сагледавање теоријске и практичне импликације и суштине акредитива, као и његове правне природе, а нарочито документарног акредитива, као најзначајније врсте акредитива у привредноправном пословању, ради пружања научно, практично и културолошки опредељеног приступа у представљању и приближавању материје научној и стручној јавности.

Имајући у виду претходно дефинисан предмет и циљ истраживања у раду, значај и примењену методологију, постављена је основна хипотеза ове докторске дисертације, и три посебне хипотезе. Основна хипотеза: У савременом робном и платном промету, нарочито међународног карактера, акредитив је најчешће коришћени инструмент слободних девизних плаћања.

Хипотеза 1: У пословној пракси, акредитив је самосталан и независан услужан банкарски посао, у којем учествују најмање три лица: налогодавац за отварање акредитива, акредитивна банка и корисник акредитива.

Хипотеза 2: Документарни акредитив је најзначајнији и најчешћи облик акредитива

Хипотеза 3: Плаћањем путем документарног акредитива, најбоље се штите интереси обеју уговорних страна, нарочито ако се има у виду међународно пословање.

У другом поглављу кандидат се осврнуо на појам, начела и основне карактеристике акредитива. У правној теорији акредитив се у начелу дефинише као скуп правних односа у којима банка по налогу свог комитента и у складу са његовим инструкцијама, врши плаћање кориснику, без икаквих услова или ако корисник испуни одређене услове. Под акредитивом подразумева налог банци дат од стране налогодавца (купца - увозника) да непосредно или посредством своје коресподентске банке дозначи одређеном кориснику (продавцу – извознику) одређени новчани износ (акредитивни износ) или од њега прими трасирану меницу на њу (акцептни кредит) по испуњењу одређених услова коришћења акредитива (подношење робних и осталих докумената код робног акредитива). Кандидат је на адекватан начин указао на начело самосталности (независности) документарног акредитива у односу на основни посао, начело самосталности и независности односа између учесника у документарном акредитиву, начело пословања документима, а не робом, начело „строге саобразности“ са правилима тумачења.

У трећем поглављу кандидат је дао приказ националних и међународних извора права код акредитивног пословања и направио историјски осврт на развој акредитива.

У домаћем праву, акредитив је уређен одредбама Закона о облигационим односима из 1978. године (чланови 1072-1082) и одредбама Општих узанси за промет робом (чланови 193 и 194).

У међународном праву, акредитив је уређен Једнообразним правилима и обичајима за

документарне акредитиве Међународне трговачке коморе са седиштем у Паризу. Године 1933., први пут су била усвојена Једнообразна правила и узансе о акредитивима са циљем унификавања и успостављања униформности широко прихваћених уговорних правила у пракси, а у сврху превазилажења различитости у националним прописима и лакшем функционисању међународног пословања. Од тада, до данас, сет мера под садашњим називом Једнообразна правила и обичаји за документарне акредитиве био је ревидиран укупно шест пута, са последњим изменама 2007. године (скраћени назив UCP 600).

Историјски контекст развоја било ког правног института је веома значајан елемент опсежније теоријске елаборације. Генеза одређене појаве, установе или института у значајној мери може да одреди ток разумевања суштине и значаја конкретне тематике, али и да појасни евентуалне недоумице које се могу везати за одређена актуелна решења. Историјски контекст развоја акредитива је база која предочава које су то прилике водиле процес настајања, тока развоја и коначног уобличавања правила по којима савремено акредитивно пословање данас функционише. У том смислу, бројни аутори дотакли су одређена питања у вези са историјом развоја акредитива. У оквиру овог поднасловa, учињен је покушај обједињавања развоја појединачних историјских етапа у области акредитивног пословања, са циљем спознаје како је и на који начин овај услужни банкарски посао нашао свој пут и примену у привредном пословању.

У четвртом поглављу кандидат је анализирао правне односе и функционисање акредитива, кроз анализу субјеката у акредитивном послу, правне природе акредитива и правних односа између субјеката. Поред тога, кандидат је у овом делу указао на акредитивна документа, ризике у акредитивном послу, одговорност акредитивне банке и престанак акредитива.

У акредитивном послу се појављује најмање три субјекта. То значи да ће се у сваком послу акредитива свакако појавити три субјекта, али да није искључено да ће се у овај посао укључити и четврти субјект, уколико за тим постоји потреба у конкретном послу. Субјекти у акредитивном послу који се свакако појављују су: Клијент банке који даје налог за отварање акредитива (дужник из основног посла) – налогодавац (eng. *Applicant for the Letter of Credit*); Лице у чију корист је отворен акредитив (поверилац из основног посла) – корисник акредитива (eng. *Beneficiary*); Банка којој је упућен налог за отварање акредитива - акредитивна банка (eng. *Issuing bank*).

Према ставу са почетка двадесетог века, акредитиви су били квалификовани као неформални савети, или мање-више формална овлашћења купца која су дата банкама у земљи или у иностранству, или упутства банкарима да прихвате менице добављача под одређеним условима, или су понекад само захтеви да се преговара о продаји таквих хартија од вредности.

Акредитивно пословање је прилично сложен банкарски посао, чија се сложеност огледа између осталог и у броју и врсти правних односа који се формирају међу учесницима.

Између учесника овог услужног банкарског посла се успостављају правни односи који су међусобно одвојени и независни, али у својој суштини ипак један са другим условљени, тако да у кохезији својих односа, у општем смислу акредитива, чине целину. Имајући у виду речено, у оквиру овог поднасловa анализирано је неколико правних односа између субјеката у акредитивном пословању: Правни однос између налогодавца и акредитивне банке, Правни однос између налогодавца и корисника акредитива, Правни однос између акредитивне банке и корисника акредитива, Правни односи између банака које учествују у акредитивном пословању, Правни однос између коресподентне банке и корисника акредитива. Акредитивни

посао се одвија у више фаза и укључује више релевантних питања која се тичу тока посла акредитива, рокова и начина плаћања у акредитивном послу. У жељи да се пословање путем акредитива што боље разјасни, функционисање акредитива као општи поднаслов анализирано је кроз више краћих сегмента, управо према питањима која ваља анализирати у овој области.

Сходно реченом, у раду су ближе представљени рокови и начини плаћања у акредитивном послу, као и сам ток акредитивног посла.

Пето поглавље посвећено је врстама акредитива (обични акредитив, документарни акредитив). Аутор је у том контексту указао на то да постоји више различитих класификација и врста акредитива у оквиру појединачних категорија које су се временом издвојиле и дефинисале у оквиру пословне праксе у унутрашњем и међународном платном промету. Свака подела акредитива одликује се одређеним специфичностима и особеностима, а све у зависности од тога какви су односи учесника, каква је намена конкретног акредитива, и др. У правној теорији и досадашњој пракси акредитивног пословања као услужног банкарског посла, може се рећи да постоје две основне категорије акредитива: обични (неусловљени) акредитив и документарни (условљени) акредитив. Обични (неусловљени, односно лични) акредитиви су такви акредитиви који не условљавају корисника никаквом посебном чинидбом (у смислу подношења докумената на увид акредитивној банци и сл.). Ова врста акредитива се такође назива и личним акредитивом јер је корисник овде често у прилици да доказује само своју активну легитимацију, односно свој идентитет, тј. истоветност. Оног тренутка када се утврди да је у питању лице које, спрам личних података, има право да буде у својству корисника акредитива, сви услови су испуњени, без неких додатних условљавања од стране акредитивне банке и налогодавца. Документарни (условљени) акредитив је изузетно значајна и у пракси највише практикована врста (катеорија) акредитива. У теорији се документарни акредитив назива још и робним акредитивом. Аутори наводе да је код ове врсте акредитива битно да корисник акредитива пре отварања акредитива преда банци робна документа са којима се располаже робом. У ствари, на овај начин продавац се лишава могућности да даље располаже робом јер продајну цену наплаћује отварањем акредитива.

У шестом поглављу указано је на однос акредитива са другим облицима плаћања и обезбеђења, као што је банкарска гаранција, документарни инкасо и банкарска дознака.

Сличности између документарног акредитива и банкарске гаранције постоје прво у погледу њиховог настанка. Оба правна института настала су у међународном промету као средство обезбеђења којим се гарантује успешна реализација неког уговора који им предходи. Настали су услед потребе смањења ризика за неизвршење дужникових обавеза и услед неповерења привредних субјеката или банке уколико није у могућности да изврши проверу бонитета привредних субјеката. И документарни акредитив и банкарска гаранција су независни и самостални правни институти у односу на уговоре који им предходе. Основна разлика између ова два правна института огледа се у извршењу њихових функција. Документарни акредитив је инструмент плаћања и обезбеђења потраживања, док је банкарска гаранција инструмент обезбеђења. Документарни акредитив представља начин на који ће роба или услуге из предходног уговора бити плаћене, док ће се банкарска гаранција активирати само уколико то буде неопходно тј. уколико се обавезе из предходног уговора не измире. Документарни акредитив се односи само на испуњење новчаних обавеза уговорних страна, док је улога банкарске гаранције ширег карактера и новчаног и неновчаног. Инкасо послови су веома значајан сегмент међународног банкарства. Документарни инкасо се класификује у групу

неутралних банкарских послова. Инкасо послови су услужни посао банке и подразумевају да банка на име ових послова остварује право на банкарску накнаду, тј. провизију. Разматрајући сличности и разлике између документарног акредитива и документарног инкаса, указано је на то да се сличности између ова два института огледају по њиховој правној природи - и уговор о документарном акредитиву и уговор о документарном инкасу представљају уговор о налогу. Нису настали законодавним односно, нормативним путем, него су производи међународне трговачке и банкарске праксе. Анализирајући сличности и разлике између документарног акредитива и банкарске дознаке, истакнуто је да су њихове заједничке карактеристике то да су инструменти међународног платног промета, а у самој реализацији се ангажују најмање две пословне банке. Међутим, документарни акредитив представља знатно сложенији правни посао од банкарске дознаке и подразумева већи степен ангажованости банке, која у реализацији документарног акредитива сноси и веће ризике.

Седмо поглавље чини истраживачки део у коме су дати прикази статистичких показатеља примене акредитива на светском нивоу и тренд примене акредитива у Републици Србији. У раду је на неколико места истакнута чињеница да је акредитив (ту се пре свега акцентује документарни акредитив) као неутрални услужни банкарски посао превасходно заступљен у међународном платном промету. Улога и димензија примене акредитива на пољу међународног пословања свакако јесу значајнији у односу на унутрашњи платни промет. Процена димензије примене акредитива на светском нивоу укључује статистичке показатеље Међународне трговачке коморе, што је у оквиру првог поднасловa овог поглавља детаљније приказано. Оно што је такође значајно било сагледати јесте оквирна елаборативна констатација одређених закључака поводом примене акредитива као услужног банкарског посла у Републици Србији. Ова тема је у краћим цртама представљена у оквиру другог поднасловa овог поглавља.

У осмом делу рада дата су закључна разматрања о теми рада, као и у погледу постављених хипотеза. Након закључка наведени су коришћени извори литературе, односно књиге и чланци, национални и међународни прописи и интернет извори.

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Кандидат је у последњем сегменту рада изнео своје закључке истраживања. Кандидат је сумирао све резултате до којих је дошао у истраживању. У оквиру овог дела рада, кандидат је систематизовао круцијалне знања и закључке до којих је дошао, а који су повезани са предметом истраживања, дефинисаним циљевима, као и провере постављених хипотеза. Постављен предмет истраживања јесте разрађен кроз циљеве и задатке истраживања, као и кроз проверу постављених хипотеа. У раду је спроведено теоријско и емпиријско истраживање.

У оквиру теоријског дела истраживања, кандидат је уважио претходно постављену структуру истраживања. Тема акредитива као услужног банкарског посла је изузетно актуелна, научно и друштвено оправдана, и значајна за унутрашњи и спољнотрговински платни промет. У теорији и пракси банкарског пословања истиче се да је документарни акредитив практично незаменљив услужни неутрални банкарски посао, нарочито у међународном платном промету. Банке као значајне финансијске институције, услед глобализације, дерегулације и експанзивног развоја информационо – комуникационих технологија, прошле су развојни пут од традиционалног пословања (у оквиру ког су имале примарну улогу финансијског посредника) до савременог

банкарства као оквира пословања (у оквиру ког су очувале своје конкурентске позиције, али су своје пословање прошириле и на друге, профитабилније активности). Одавно је напуштено становиште да постоји стриктна подела банкарских послова, а имајући у виду стварне односе који постоје у платном промену, како национално, тако и међународном. Послови које обављају банке у оквиру савременог банкарства, највише су усмерени на прикупљање и концентрацију средстава, њихову трансформацију у најпогоднији облик, те пласман у циљу даљег увећавања. Тако да, приликом одређења конкретне оријентације банке приликом предузимања одређеног правног посла, треба имати у виду превасходно стварну намену банкарског посла, а не само улогу коју банкарска организација има у реализацији тог посла. Сваки је трансфер новчаних средстава с једнога рачуна на други, део је платнога промета, без обзира да ли је реч о националном или међународном платном промету. Акредитив, нарочито документарни акредитив, инструмент је међународног платног промета, и према ставовима који су заступљени у теорији и пракси, акредитив се сматра темељем међународног пословања. Имајући у виду све што је у раду изнето, закључено је да је постојала нарочита потреба за истраживањем ове теме како би се сагледале теоријске и практичне импликације и суштина акредитива, као и његова правна природа, а нарочито документарног акредитива, као најзначајније врсте акредитива у привредноправном пословању, са тенденцијом све веће употребе, како у међународним, тако и у унутрашњим трговинским односима. Основна намера аутора рада била је да пружи превасходно научни, а такође и шири, односно друштвени допринос поводом анализе предмета истраживања, са циљем да анализа теме рада допринесе културолошком аспекту познавања материје и адекватне информисаности научне и стручне јавности о акредитиву, његовом нормативном и практичном значају, димензији примене, суштини и референтним оквирима даљег развоја. Имајући у виду на почетку рада одређен предмет и циљ истраживања, значај и примењену методологију, издвојиле су се четири хипотезе - једна основна хипотеза и три посебне хипотезе у дисертацији;

Основна хипотеза: У савременом робном и платном промету, нарочито међународног карактера, акредитив је најчешће коришћени инструмент слободних девизних плаћања.

Хипотеза 1: У пословној пракси, акредитив је самосталан и независан услужан банкарски посао, у којем учествују најмање три лица: налогодавац за отварање акредитива, акредитивна банка и корисник акредитива.

Хипотеза 2: Документарни акредитив је најзначајнији и најчешћи облик акредитива.

Хипотеза 3: Плаћањем путем документарног акредитива, најбоље се штите интереси обеју уговорних страна, нарочито ако се има у виду међународно пословање.

Све хипотезе су кроз презентацију научних сазнања доказане.

У току израде ове докторске дисертације методолошки приступ је обухватио примену следећих метода: нормативни метод, историјски метод, компаративни метод, упоредноправни метод, индуктивни и дедуктивни метод, аналитички и синтетички метод, метод конкретизације, хипотетичко – дедуктивни метод и метод анализе садржаја и метод студије случаја.

Општи циљ истраживања и раду био је сагледавање теоријске и практичне импликације и суштине акредитива, као и његове правне природе, а нарочито документарног акредитива, као

најзначајније врсте акредитива у привредноправном пословању, ради пружања научно, практично и културолошки опредељеног приступа у представљању и приближавању материје научној и стручној јавности.

Структурно, рад је поред основних уводних напомена обухватио детаљну анализу појма, начела и основних карактеристика акредитива, сврхе акредитивног пословања, извора и историјског развоја акредитива, правних односа и функционисања акредитива (субјекти у акредитивном послу, правна природа акредитива, функционисање акредитива, акредитивна документа, и др), врсте акредитива, те односа са другим облицима плаћања и обезбеђења (банкарска гаранција, банкарска дознака, документарни инкасо). Посебан део рада чини истраживачки део, који је обухватио анализу статистичких показатеља примене акредитива на светском нивоу, као и тренда примене акредитива у Републици Србији.

VI ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Спроведеним истраживањем јесте се дошло до очекиваних резултата. Обављено истраживање јесте у целом обиму било спроведено у складу са дефинисаним предметом истраживања. Аналитички коментари легислативних решења јесу интегрисани у целокупно истраживање. На крају, спроведено емпиријско истраживање јесте успешно реализовано, у обим и карактеру који је био могућ на основу доступности релевантних извора. Свако поглавље имало је за циљ да анализира виталне сегменте акредитивног пословања као значајног, али врло сложеног услужног банкарског посла. Сходно реченом, свако поглавље је изнедрило одређене партикуларне закључке. Оно што се на основу истраживања у раду може закључити јесте то да је акредитив као инструмент плаћања у (превасходно) међународном платном промету још увек недовољно примењен и клијенти услед недовољног познавања акредитивног посла још увек нису у већем проценту развили пословно поверење у односу на њега. Затим, као значајна мана пословања путем акредитива у пракси се нарочито истиче компликована документација као предуслов реализације акредитивног ангажмана банке. Коначно, како у теорији, тако и у пракси, истиче се да је акредитив финансијски захтеван банкарски посао. Поред накнаде за отварање акредитива и кварталне накнада, постоје и други типови накнада, што акредитив у пракси уопште не чини популарним и широко примењеним. Кандидат је кроз рад указивао на извесне мањкавости законске регулативе у нашој земљи, што је од посебног значаја за унапређење регулативе у овој области.

VII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

- 1. Да ли је докторска дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме ?**

Докторска дисертација је писана у складу са образложењем које је наведено у пријави теме.

- 2. Да ли докторска дисертација садржи све битне елементе ?**

Докторска дисертација садржи све битне елементе, који су предвиђени за овакву врсту рада.

3. По чему је докторска дисертација оригиналан допринос науци.

Предмета оријентација истраживања задовољава потребе правне науке за овим видом усмереног истраживања. Докторска дисертација пружа превасходно научни, а такође и шири, односно друштвени допринос поводом анализе предмета истраживања, а анализа теме рада допринеси познавању материје и адекватне информисаности научне и стручне јавности о акредитиву, његовом нормативном и практичном значају, димензији примене, суштини и референтним оквирима даљег развоја. Предмет и циљ докторске дисертације, значај и актуелност истраживања, његов обим и домет, као и методолошки приступ истраживању, њен хипотетички оквир и потврђеност хипотеза, говоре у прилог научном доприносу теорији и пракси.

4. Недостаци докторске дисертације и њихов утицај на резултат истраживања.

Нема недостатака у докторској дисертацији који би утицали на резултат истраживања.

На основу укупне оцене докторске дисертације, комисија предлаже:

да се прихвати Извештај о позитивној оцени докторске дисертације кандидата Игора Прокоповића, под називом: АКРЕДИТИВ КАО УСЛУЖНИ БАНКАРСКИ ПОСаО.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Проф. др Владимир Козар, председник комисије

Проф. др Предраг Мирковић, члан комисије-ментор

Проф. др Маја Ковачевић, члан комисије